

พุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียน
สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

**Buddhist Methods for Learning Management on the Social
Studies, Religion and Culture Studies Department of
Secondary Schools under Khon Kaen Municipality**

พระดิฐวัฒน์ อภิวัตน์ธมโม (ทิพคุณ)¹

ประยูร แสงใส², วิทยา ทองดี³

และ อุทัย วรเมธศรีสกุล⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phra Ditthawat Aphiwoto (Thipkun)¹,

Prayoon Sangsai², Vitthaya Thongdee³ and Uthai Woramethisisakul⁴

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author; E-mail: Ditthawat98@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ 1. เพื่อศึกษาพุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ พุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา พุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

* ได้รับบทความ: 2 ตุลาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2562

Received: October 2, 2019; Revised: December 25, 2019; Accepted: December 26, 2019

จำนวน 345 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน, สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติทดสอบค่า (F-Test) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's)

ผลการวิจัยพบว่าพุทธรูปวิธีการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อ พุทธรูปวิธีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นจำแนกตามระดับชั้นเรียน ขนาดสถานศึกษา และอาชีพผู้ปกครองนั้น นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพุทธรูปวิธีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพุทธรูปวิธีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นนั้น ครูควรมีการสอนที่บูรณาการกับสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทันเหตุการณ์ สอดคล้องกับสถานการณ์สังคมปัจจุบัน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ ครูควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ใช้สื่อเทคโนโลยีอุปกรณ์ที่ทันสมัยเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ มีพัฒนาสื่อและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ให้นักเรียนได้ศึกษา ได้คิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองในพื้นที่จริง ทั้งควรสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน ครูควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงวิธีการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ มีความรู้ความสามารถในการสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จได้

คำสำคัญ: พุทธรูป; การจัดการเรียนการสอน

Abstract

The aims of this research were: 1) to study Buddhist methods for learning management on the Social Studies, Religion and Culture Studies Department of the secondary schools under Khon Kaen Municipality; 2) to compare the mentioned Buddhist methods of learning management; 3) to present the ways to develop the Buddhist methods of learning management. This quantitative research was conducted with its 345 samples who responded the questionnaire. The statistics used in data analysis were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent Samples), f-test (One Way Analysis of Variance) and Scheffe's Least Square Difference.

The research results were as follows:

1) The statistic scores of the Buddhist methods for learning management on the Social Studies, Religion and Culture Studies Department of the secondary schools under Khon Kaen Municipality in both overall and each aspect perspectives were at a high level. All aspects: Curriculum, Learning Management, Measurement and Evaluation, Student Development Activity Management and Media Use in Learning and Teaching were rated at the sample level.

2) Based on the comparison of the student opinions on the mentioned Buddhist methods for learning management, classified by the sample factors: levels of education, school sizes and parent occupations, the statistic scores of the student opinions were different with the significance level of .05; this therefore accepted the set hypothesis.

3) The ways to develop the Buddhist methods of learning management are that teachers should have a teaching method that integrates with the environment, society, culture and local wisdom consistent with the current social situation, which can be applied to life. The teachers should use a variety of teaching methods, technology, media and modern equipment suitable for learning management. They should develop media and create new innovations that allow students to improve their thinking, analyzing and learning in a real place. They should encourage students to express their talents, aptitudes and interests. Teachers should measure and evaluate the students according to actual conditions and evaluation results should be used to improve teaching methods and to develop learners to their full potential and to have the knowledge which can be applied to life and to have successful career in the present day

Keyword: BuddhaMethods; Learning Management

บทนำ

สังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านธรรมชาติและวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ระบบข้อมูลข่าวสารที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วทั่วทุกส่วนของโลกมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษา วิทยาศาสตร์ การแพทย์ สังคมของมนุษย์เริ่มมีความเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงนั้นสมาชิกในสังคมต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลก สิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุขนั้นคือจะต้องมีการพัฒนาทางการศึกษา การที่ทุกคนมีทักษะที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคมท้องถิ่นและสังคมโลกได้นั้น จะต้องได้รับการฝึกฝนเริ่มตั้งแต่เกิดมามีชีวิตอยู่รอดก็ต้องมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เมื่อเติบโตขึ้นในสังคมแบบใดก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมนั้น และเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วก็ยิ่งต้องมีการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปรอบด้าน ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนอยู่ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงจะต้องรู้เท่าทันในกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (Sukon Sinthapanan, 2015 : 7) เป็นเหตุให้ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การจัดการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์พร้อม คือ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างมีเหตุผล และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Sumon Amornwiwat, 2004 : 6-7)

การปฏิรูประบบการจัดการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอน จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอน มาเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กล่าวคือ เป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคลและต้องจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติจริง ฝึกการคิด วิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ และค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้า มิใช่ความรู้ที่ได้รับจากครูผู้สอนแต่เพียงแหล่งเดียว โดยครูผู้สอนต้องสอนวิธีแสวงหาความรู้

มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำ สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มากกว่าเน้นที่เนื้อหาวิชา วิธีการเหล่านี้ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีนิสัยสนใจใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และเป็นคนคล่องแคล่วในการเรียนรู้ อันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Vichai Tansiri, 2004 : 26)

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน จุดมุ่งหมายสำคัญของรายวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจและทักษะการแก้ปัญหาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการสร้างพลเมืองดีของประเทศ อันเป็นรากฐานของพลโลกต่อไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา หรือสาระการเรียนรู้สังคมสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องใช้วิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาความรู้ความคิด ความสามารถ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ดีตลอดจนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน(Vipaphan Pinla, 2017 : 16)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุขให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (Ministry of Education, 2009 : 3-4) ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ได้มองเห็นว่าการเรียนรู้ตามพุทธวิธีเป็นสิ่งที่ล้ำเลิศ และมีกระบวนการหรือ Technical know how อยู่ในสังคมไทย มุ่งนำหลักธรรมซึ่งมีอริยสัจ 4 เป็นกรอบไว้จัดการเรียนรู้ขับเคลื่อนสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามพุทธวิธี นำไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต และนำกระบวนการเรียนรู้ตามพุทธวิธีไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงาน และประกอบอาชีพ ในการจัดการเรียนรู้ตามพุทธวิธีนั้น บทบาทของครู

สำคัญมาก บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำวิธีการ ถ้าผู้เรียนสามารถทำเองได้ก็ให้ทำเอง บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำ ครูดีต้องมีทั้งวิชา และจรรยา วิชาคือความรู้ดี จรรยา คือ ความประพฤติดี บทบาทของครูมีสามคำ คือ แนะนำให้ทำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น (Ministry of Education, 2009 : 168-169)

การสอนแบบพุทธวิธีที่นำมาใช้ในการสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้หลักอริยสัจ 4 เป็นธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของศาสนา ประกอบด้วยองค์ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค การพัฒนาเด็กด้วยหลัก อริยสัจ 4 ตั้งแต่ระดับปฐมวัยคือให้เด็กฝึกคิดตาม สภาพความเป็นจริงของสาเหตุที่เกิดขึ้นจะทำให้เด็กฝึก กระบวนการคิด ใช้ปัญหาในการสืบหา สาเหตุของปัญหา และคิดทางแก้ไข ทำให้ไม่แก้ปัญหาด้วยอารมณ์และความรู้สึก รู้ว่าสภาพ ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมต้องมีสาเหตุของการเกิด มิใช่เกิดขึ้นเองปราศจากเหตุผล เมื่อเด็กได้รับการฝึกด้วยหลักของทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ตั้งแต่ระดับปฐมวัยแล้ว เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กจะเป็นคนมีเหตุผล แก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการใช้ปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์ เป็น สาระสำคัญของการสอนในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านโดย สอดคล้อง กับองค์ประกอบและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มี 3 ด้าน คือ พฤติกรรมจิตใจ และปัญญา มี สาระสำคัญ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา (Venerable Phra Dhammapitaka, 1997 : 9-19) วิธีสอนแบบพระพุทธเจ้าในทางพระพุทธศาสนานอกจากมีหลักธรรมอัน ประเสริฐเพื่อการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แล้ว พระพุทธเจ้าทรงมีวิธีสอนที่หลากหลาย เน้นให้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเอง เรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้แบบพุทธ (Prawet Wa Si, 2003 : 7) ด้วยเหตุผลแนวคิดดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพุทธวิธีจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ว่า มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแบบพุทธวิธีอย่างไรบ้าง มีปัญหาและอุปสรรค อย่างไร รวมทั้งมีแนวทางพัฒนาเป็นเช่นใด เพื่อนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการ การจัดการเรียนการสอนตามพุทธวิธีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นจำแนกตาม ระดับชั้นเรียน สถานศึกษาและอาชีพผู้ปกครอง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 345 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับชั้นเรียน, ขนาดสถานศึกษา, และอาชีพผู้ปกครอง ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) วัดระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ประกอบด้วยคำถาม รวม 5 ด้าน ทั้งหมด 40 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนตัวเลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดตามลำดับ (Boonchom Srisa-ard, 2003 : 100) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open - Ended) สอบถามแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91
3. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), การทดสอบ ค่า t-test (Independent Samples Test), การ

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ตามวิธีการทดสอบของเชฟเฟ่ (Scheffe's Post hoc Comparison)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นโดยภาพรวมโดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ ส่วนผลการวิจัยเป็นรายด้านปรากฏดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรมีความเหมาะสมกับพื้นฐาน ความสามารถ การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ก้าวทันเหตุการณ์ปัจจุบันและความเปลี่ยนแปลงของโลก

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหา แสดงความคิดเห็น และแสดงออกในห้องเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูแจ้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการเรียนให้ผู้เรียนทราบก่อนเรียน

3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูใช้สิ่งใกล้ตัวนักเรียน เป็นสื่อที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูใช้สื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์ที่ทันสมัยเหมาะสม ทำให้การเรียนรู้เข้าใจเนื้อหาวิชาไว้มากขึ้น

4. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูได้สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูได้จัดกิจกรรมทัศนศึกษาในพื้นที่จริง ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง

5. ด้านการวัดและประเมินผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น ส่วนข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง สอดคล้องกับแผนการสอน และ
ครูมีกระบวนการหรือวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือที่เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น มีประเด็นที่น่าสนใจ
นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. พุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ทั้ง 5 ด้าน คือ 1. ด้านหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน 3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน 4. ด้านการจัดกิจกรรม
พัฒนาผู้เรียน 5. ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมาก
ไปหาน้อย มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร รองลงมาด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัด
และประเมินผล ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีการใช้สื่อที่ไม่หลากหลาย และไม่ทันสมัย ในการ
จัดการเรียนการสอน หรือสื่อเทคโนโลยีในรายวิชาอาจมีน้อยและไม่เพียงพอในการจัดการ
เรียนการสอน

2. ด้านหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนใน
สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า
หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข
หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน หลักสูตรแต่ละ
ระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้คิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหาได้ หลักสูตรมีสาระสร้าง
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการริเริ่ม ชี้นำตนเอง มีภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ
ในการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phra Prasatsin
Sirimangalo, 2017 : 117) ได้พบว่าด้านหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจ
เป็นเพราะว่ารายวิชาพระพุทธศาสนามีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหา แสดงความคิดเห็น และแสดงออกในห้องเรียน ครูมีการยกตัวอย่างและเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน ครูจัดการเรียนรู้โดยมีการแทรกปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาให้นักเรียนมีจิตสำนึกเป็นพลเมืองดีของสังคมอยู่เสมอ และครูจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sripai Chankhiaw, 2015 : 2) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาโดยพุทธวิธีบูรณาการพบว่า ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

4. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนใช้สิ่งใกล้ตัวนักเรียน เป็นสื่อที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากสื่อการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ครูมีการแนะนำแหล่งการจัดการเรียนรู้ รายวิชา เพื่อประกอบการสอน ที่หลากหลาย ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการสอน ครูพัฒนาสื่อและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่อยู่เสมอ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการ และเกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (PhraSakda Aggapañño, 2017 : 108) พบว่า ด้านสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ครูมีการใช้สื่อทางเว็บหรืออินเทอร์เน็ตมาช่วยในการเรียนการสอน เป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดหาทรัพยากรแหล่งข้อมูลให้พร้อม และจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเป็นกันเองทั้งระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

5. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนได้สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมที่ดีงาม ครูได้สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาทำประโยชน์เพื่อ

สังคม และครูได้สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่สำคัญทางศาสนา ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญาณธรณ์ พานเงิน (Kanthapond Pan-ngern, 2016 : 2) พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.59/87.91 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนมีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น ครูมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง ครูมีการวัดและประเมินผลรายวิชา ทั้งก่อนและหลังเรียนทุกครั้ง ครูสนับสนุนให้นักเรียนได้นำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการเรียนของตนเอง อย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phra Thanong Jayābharano, 2011 : 91) พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง มีการปฏิบัติ ในระดับมากที่สุด คือ มีการบอกวิธีการวัดผลประเมินผลให้ทราบล่วงหน้าและปฏิบัติในระดับมาก มีการทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดความรู้พื้นฐาน วัดผลประเมินผลทั้งภาคปฏิบัติและ ภาคทฤษฎี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรมีการปรับหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับพื้นฐานความสามารถ ของนักเรียน และก้าวทันเหตุการณ์ปัจจุบันและความเปลี่ยนแปลงของโลก

1.2 ครูควรชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการเรียนให้ผู้เรียนทราบก่อนเรียน และครูมีการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.3 ครูควรใช้สื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์ที่ทันสมัยเหมาะสม ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจเนื้อหาวิชามากขึ้น ตลอดทั้งควรใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้

1.4 ครูควรจัดกิจกรรมทัศนศึกษาหรือศึกษานอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ในพื้นที่จริง ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง ให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง

1.5 ครูควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง สอดคล้องกับแผนการสอน มีกระบวนการหรือวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม และสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัญหาและเทคนิคเกี่ยวกับพุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาพุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.3 ควรศึกษาพุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในพื้นที่อื่น และด้วยรูปแบบวิจัยอื่น ๆ เช่นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นต้น

References

- Boonchom Srisa-ard. (2003) *Curriculum development and research on curriculum*. Bangkok : Suviriyasan.
- Kanthapond Pan-ngern. (2 0 1 6). *The Development of Learning Activity Package to Develop the Ability to Live in a Self-Sufficient Community with Critical Thinking about Chantaboon Waterfront by Social Study. Religion and Culture Group of Mathayomsuksa 2 at Streemandapitak School*. Chanthaburi : Rambhai Bani Rajabhat University.
- Ministry of Education. (2008). *Learning Management on Buddhism in Social Studies, Religion and Culture*. Bangkok:Bureau of Academic Affairs and Educational Standards Office of the Basic Education Commission Ministry of Education.
- Ministry of Education. (2009). *Basic Education Core Curriculum A.D. 2008*. Bangkok : Bureau of Academic Affairs and Educational Standards Office of the Basic Education Commission Ministry of Education.

- Phra Prasatsin Sirimangalo (Kanbut). (2017). *Buddhist Teaching Method in Learning Buddhism Subject of Secondary Schools Sathorn District, Bangkok*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Thanong Jayābharano (Wongsaya).(2011).*Learning and Teaching by Means of Buddhist Way of The Primary School of Naamdib Shool Laphun Province*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- PhraSakda Aggapañño (Nganman). (2017) . *The Promotion of Learning Management by Self-directing of the Students in Phrapariyattidham School, Nakhonratchasima Province*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Prawet Wa Si. (2003). The human way in the 21st century to a new landscape of development. *Journal of Health Medicine*, 12(4)
- Sriprai Chankhiaw. (2015). *Learning Management on Buddhism Through Integrated Buddhist Methods*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Sukon Sinthapanan. (2015). *Learning management of modern teachers To develop learner skills in the 21st century*. Bangkok : 9119 Technical Printing Partnership.
- Sumon Amornwiwat. (2004). *Development of Buddhist-based learning: situational process skills*. Bangkok : Sukhothai Thammathirat Open University.
- Venerable Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (1997). *Buddhism, people and society development*. Bangkok : Local Printing
- Vichai Tansiri. (2004). *The face Thailand in the future : the concept of reform in the Education*. Bangkok : Publisher of Chulalongkorn University.
- Vipaphan Pinla. (2017). Guidelines for learning management in social studies To develop critical thinking skills for learners in the 21st century. *Parichat Journal*, 30(1)